

POČÁTKY MÍSTA LOMEC

Při současném pohledu na Lomec nás může napadnout myšlenka, že veškerý život a ruch zde začal až se stavbou kostela. Archeologické nálezy nám však pomohly nahlédnout i do doby dávno minulé.

Slovanské mohyly

Roku 1925 zde Státní archivní ústav prováděl archeologické vykopávky a narazilo se na slovanské mohyly pravděpodobně ze 6. - 9. stol. po Kristu.

Pohřebiště má celkem 62 mohyl, roztroušených po mírném svahu lomeckého lesa. Celkem jich archeologové prozkoumali 10, avšak výtěžek výkopů byl více nežli chudý. Mohyly jsou zbudovány z hlíny, bez kamene. V některých se našly zlomky spálených lidských kostí, smíšené s dřevěným uhlím. Dále bylo vykopáno několik střepů z červenavého materiálu.

Jak je patrné dle nálezů, kmen zde žijící byl velmi chudý. Přesto lomecké slovanské pohřebiště patří mezi nejzachovalejší tohoto druhu v Čechách. Zároveň je udáváno i jako největší na jihu Čech.

Název Lomec

Jméno Lomec se traduje již od konce 14. stol. Je jím nazýván rulový, 515 metrů vysoký vrch. Název dostal podle nedalekého lomu, kde se těžil kámen, pravděpodobně pro potřeby lidí z blízkého okolí. Posloužil i později při stavbě kostela, kdy zde řemeslníci nalámali 280 sáhů kamene. Zaniklý lom lze zčásti vidět i dnes po levé straně příjezdové cesty na Lomec, směrem od Truskovic.

Libějovická šlechta

Libějovice s celým okolním krajem, v kterém se nachází i Lomec, spadaly pod vrchnost mající zde své panství. Libějovice postupně patřily Malovcům (1352-1557), Rožmberkům (1557-1610), Janu hraběti Zrínskému (1610-1612), Švamberkům (1612-1621), Buquoyům (1621-1801) a Schwarzenberkům (1801-1924).

Roku 1685, po smrti svého bratra Ferdinanda, zdědil statky v Čechách, a tedy i v Libějovicích, Karel Filip Buquoy. Jeho rod pocházel z Francie. V XVI. století pak Buquoyové přešli do Holandska. Hrabě Karel si přivezl do Čech i velkou rodinnou památku, věrnou kopii proslavené sošky Panny Marie de Foya u Bruselu.

Legenda o původu milostné sošky

Před léty žil v Nizozemí poblíž Bruselu rolník s těžce nemocnou manželkou. Aby mohl své nemocné ženě v zimě zatopit, pokácel na svém poli starý dub. Doma při štípání však našel uvnitř kmene zarostlou malinkou sošku Panny Marie. Na manželčino přání sošku opravil, ta se před ní modlila k P. Marii a byla uzdravena.

Ze dřeva poraženého stromu byly vyřezávány další sošky, té původní velmi podobné a stejně zázračné. Tak se sláva sošky rozšířila po celém světě, dokonce ji prý uctívali i indiáni v Americe. A právě jednu z oněch kopií dostal darem od svého švagra i Karel Filip Buquoy.

Naše soška Panny Marie lomecké je malá, asi 20 cm vysoká, jemně řezaná. V levé ruce drží Dítě Ježíše, v pravé ruce žezlo. Na rozdíl od originálu, kde malý Ježíš spočívá na ruce pravé. Jezulátko objímá dlaní královské jablko.

Karel Filip Bugoy ji vozil všude na svých cestách a co se ale nestalo....

Bouře na moři

Hrabě Karel byl vědec a velký cestovatel. Protože je soška velmi malá, bral ji všude na svých cestách. Když roku 1685 plul z Říma do Španělska, zastihla loď prudká bouře a hrozilo celé posádce utonutí. Hrabě ve velikém nebezpečí slíbil Bohu a P. Marii, že budou-li zachráněni, postaví někde na svém panství v Čechách kostel jako projev vděčnosti za záchranu a v něm na oltáři umístí milostnou sošku. V tu chvíli se bouře uklidnila a všichni byli zachráněni.

Sošku hrabě uložil na svém sídle v Nových Hradech a v září 1690 se osobně vydává hledat vhodné místo pro stavbu nové kaple. Tři měsíce na to však umírá, aniž by splnil svůj slib. Ještě ale stačil najít vhodné místo na lomeckém vrchu. Na smrtelné posteli prosil své syny Emanuela a Alberta, aby jeho slib uskutečnili.

V roce 1817, při opravě střechy lomeckého kostela, řemeslníci našli ve věžní makovici spis, pojednávající o původu sošky. Vložil ho sám stavitel Emanuel Buquoy roku 1701. Pravdivost listiny potvrzuje podpisem Adam Hunger, tehdejší ředitel panství Libějovic, se svými úředníky. Česky ji opsál roku 1817 písař Pfühl, německy byla vepsána do farních pamětí knězem Františkem Reymannem.

Návštěvníci se často ptají, proč si hrabě ke stavbě nevybral jiné, lépe viditelné místo. Karel Buquoy měl v úmyslu kolem kostela vybudovat velký anglický park. Ten měl sahát až k Vodňanům, k Netolicům a k zámku Kratochvíle. Jenže smrt mu v tom zabránila a v jeho úmyslu již nikdo nepokračoval.

Sotva otec zemřel, ujal se mladý, teprve dvacetiletý hrabě Emanuel jeho díla. V lednu 1691 dal milostnou sošku převést do libějovického kraje a uložil ji na oltáři v nedalekých Chelčicích. Zde soška měla zůstat do té doby, než kostel bude postaven.

Hrabě dlouho hrabě přemýšlel jak splnit otcovu poslední vůli. Snad se mu v Čechách stýskalo a on zatoužil mít zde kout, podobající se rodnému kraji. Staré zápisy se zmiňují, že kostelík v Lomci byl postaven v téže věrné podobě, jako původní milostná kaple v tehdy španělském Brabantsku.

1. května 1692 hrabě Filip Emanuel Buquoy na lomeckém vrchu, před očima mnoha poutníků, položil základní kámen. Světil jej neznámý novokněz.

K vlastní stavbě došlo až po dvou letech. V prvním roce se především připravoval stavební materiál. Na jaře roku 1695 se dali dělníci do kopání a stavby základů. V nejpilnější práci ale musela být stavba přerušena. Překážky vzešly odtud, kde se jich stavitelé nejméně nadáli. Byly to nejen války s Turky a velké daně, ale především ta skutečnost, že kostel byl založen bez církevního povolení, čehož využili osadníci z Chelčic a společně se svým knězem působili tolik překážek, že stavba musela být dokonce na čtyři roky přerušena. Až roku 1699 získal hrabě od pražské arcibiskupské konzistoře povolení v díle pokračovat.

Ihned se začalo s pracemi, aby byl kostelík co možná nejdříve dostavěn a zastřešen. V minulosti byl projekt často připisován J. Santinimu Aichlovi. To by však muselo jít o umělcovo

velmi rané dílo. V současnosti se odborníci více přiklání k možnosti, že architektem je sám hrabě Emanuel Buquoy.

Stavba je zhotovena ve vrcholně barokním slohu. Půdorys je v základě čtyřúhelníkový, stěny jsou zčásti vypouklé, uvnitř pilastry – polosloupy rozčleněné. Je zaklenut kopulí, do níž se zařezávají lunety nad okny a výseče nad kouty. Svatyně má celkovou výšku 31 metrů.

Věž kostela má cibulovitou podobu a je podélně členěná. V úžlabinách jsou 4 jiné cibulovité věžičky, na každé z nich je nasazen štítek. Místo očekávaného křížku má podobu sluníčka. Sluníčka mají svéráznou výzdobu: z jedné strany obraz Panny Marie, z druhé erb buquoyský. Zakončení všech věží nese podobu lucerny. Hlavní věž je zakončena španělským křížem. Dokud okolní stromy kupoli nepřerostly, bývala viditelná z mnoha stran. Ještě ve čtyřicátých letech 20. st. bylo možno spatřit horní okraje oken až od Českých Budějovic. V roce 1945 sem zase často zamířili ruští vojáci, domnívající se ze vzhledu kupole, že jde o pravoslavný chrám.

Vchody do kostela byly vybudovány ze všech 4 stran. Čtyři vchody značí čtyři evangelisty a zároveň vyjadřují otevřenou náruč našeho Boha, který na nás má vždycky čas a dává nám svojí pozornost.

14. září 1704 byla svatyně za účasti mnoha poutníků z širokého okolí slavnostně vysvěcena. Celý obřad vedl prachatický děkan Jan Schattauer, jenž kostel zasvětil Jménu Panny Marie.

Mladý hrabě Filip Emanuel Buquoy však už přítomen nebyl. Předčasně zemřel 4. května předchozího roku. Slavnosti se zúčastnila pouze jeho manželka Růžena Harrachová.

Měsíc po slavnosti, 14. října 1704, se poddaní na panství libějovickém skrze své rychtáře svobodně zavázali, že budou vnitřní i vnější zařízení lomeckého kostela udržovat v řádném stavu v tom případě, když by vlastní kostelní jmění nedostačovalo. Tímto přišel kostel k vlastním prostředkům, ovšem ne vždy to stačilo. Proto velkým dobrodincem chrámu byla vždy místní šlechta.

Již kolem roku 1720 se na Lomci znovu objevili řemeslníci. Na severní straně kostela přistavěli sakristii. Dostala podobu nízké kaple s jehlancovitou střechou a lucernou. Předtím zde byla pouze jakási předsíň, prkenné lešení, které se dalo posunovat ode dveří ke dveřím. Sakristie slouží zároveň i jako malá postranní loď.

Interiér kostela a jeho výzdoba

Velkým přáním hraběte Buquoye bylo, aby uprostřed kostela stál hlavní oltář v podobě zmenšené napodobeniny Berniniho papežského oltáře u sv. Petra v Římě. Tohoto úkolu se skvěle zhostil řezbář Jan Wauscher z Lince.

Oltář je celý vyřezávaný ze dřeva. Kolem něj se zdvihají 4 mohutné sloupy zdobené korunami, révou a umělými hlavicemi. Ve vrcholu sloupů drží čtyři velcí andělé věnce ze zlateného akantu. Na nich je zavěšen osmiboký svatostánek v podobě lucerny. Do jeho horní

zasklené části byla při svěcení chrámu uložena soška Panny Marie lomecké. Dolní část slouží k uchování Nejsvětější Svátosti.

Hlavní oltář byl vybudován během jednoho roku, pozlacení se ovšem dočkal až po pěti letech.

Dnes oceňují odborníci tento oltář jednak pro jedinečnost myšlenky, jednak pro dokonalé zpracování. Je zde uplatněn starokřesťanský zvyk, totiž svatostánek zavěšený nad oltářním stolem. Tento tzv. baldachýnový typ oltáře se v současnosti kromě Lomce a chrámu sv. Petra v Římě nachází ještě ve španělském městě Vittoria. U nás na Lomci vždy s úsměvem říkáme, že z těchto tří oltářů je u nás nejmenší, ale za to je nejhezčí. ☺

K památce rodiny Buquoyů byly později umístěny nad hlavní oltář ze čtyř stran erby: buquoyův, se třemi rovnými břevny v červeném poli a harrachovský, na němž jsou v červeném poli tři pštrosí pera. Znaky drží dva bájní ptáci – způli lvi, způli orli a jsou zakončeny korunkou.

Do klenby kostela byly později namalovány čtyři dvojice freskových mariánských obrazů. Každá dvojice znázorňuje určité tajemství ze života Panny Marie a jednu invocaci z Loretánských litaní. Původně německy psané nápisy u obrazů byly při generální opravě chrámu v roce 1936 přepsány česky.

V kostele jsou také dva postranní freskové oltáře. Vlevo umístěný oltář znázorňuje sv. Kateřinu a sv. Barboru, mučednice z prvních křesťanských staletí, napravo jsou vyobrazeni čeští patronové sv. Vojtěch a sv. Václav. Zde je také obraz sv. Jana Nepomuckého.

O slavnosti Božího Těla 18. června 1911 byly slavnostně posvěceny sochy Božského Srdce Páně a Srdce Panny Marie. Nechali je pořídit bývalí zdejší farníci, kteří odešli za prací do Ameriky. Jakmile ušetřili první peníze, poslali je domů s přáním, aby do kostela byly pořízeny tyto sochy. Tento velkodušný dar vypovídá o jejich stesku po domovu i o jejich zbožnosti.

Po II. světové válce vyřezal Vojtěch Kafka křížovou cestu. Původně měla být umístěna venku na cestě od kostela ke hřbitovu. Komunistický režim to však nedovolil, a proto našla své místo přímo v kostele.

Ne zcela obvyklým detailem této křížové cesty je, že Šimon z Cyreny doprovází Pána Ježíše od pátého zastavení až na Golgotu, většinou je totiž zobrazován pouze při pátém zastavení. Přitom je vidět, jak Šimonův odpor k této službě postupně mizí a ze Šimona se stává Ježíšův ochránce.

Zvonice

Na kostelní věži byl dlouho jediný zvon. V zimě roku 1901 však zvon z bání vypadl do sněhu. Protože na něm nebyla shledána žádná trhлина, byl znovu vytažen. Neměl už ale jasný zvuk, a proto byl vyměněn za nový. Poutníci však stále více toužili po tom, aby na Lomci bylo zvonů více. Další zvony by se ale do hlavní věže nevešly, proto bylo rozhodnuto, že se postaví celá zvonice.

Lomecký farář P. Leška zakoupil pro její stavbu roku 1936 od Školní rady pozemek vzdálený asi 50 metrů od kostela. Památkový úřad proti tomu nejprve nic neměl, ale v roce 1937 začal celou záležitost protahovat s námitkou, že věž by mohla narušit celkový obraz lomeckého areálu. Pak dokonce stavbu zamítl. Až když P. Leška poslal Památkovému úřadu plán stavby, jejíž výška měla být 29 metrů se zvony umístěnými ve výši 20 metrů, bylo dáno

povolení ke stavbě. Během stavby věže se objevil nápad, aby ve vrcholu byla zároveň zřízena turistická rozhledna, ale to P. Leška odmítl.

27. srpna 1939 se za přítomnosti několika kněží a redemptoristů z Libějovic konalo svěcení tří zvonů. Zvony bohužel nezvonily dlouho. V březnu 1942 jsou sejmuty a odebrány na válečné účely.

Až do konce války zůstala zvonice prázdná. Po válce byl na věž zavěšen zvon ze Svaté Hory. Pochází z roku 1661 a je tedy starší než kostel sám. Na Svaté Hoře byl ve třicátých letech nahrazen zvonkohrou a přestal se používat. Redemptoristé jej převezli na libějovický zámek, a když se po válce museli z Libějovic odstěhovat, našel zvon své místo na prázdné lomecké věži.

O hlavní pouti roku 1974 byly posvěceny dva nové zvony, které byly ulity v Německu a připojeny ke zvonu ze Svaté Hory. Světitelem zvonů byl P. Josef Kavale, tehdejší kapitulní vikář z Českých Budějovic.

Budova loveckého zámku

Lovecký zámek vystavěl bratr Emanuela Buquoye hrabě Albert v letech 1709–1710. Zámek je stavěn jako dvoupatrová budova s vysokým štítem a volutovými křídly. Štít zdobí buquoyovský erb. Libějovická vrchnost zde často trávila období letního horka. Když však roku 1714 hrabě Albert náhle zemřel, jeho nástupce neměl o zámek valný zájem. Proto si tehdy zde působící P. Mach snadno vyprosil, aby zde kněží mohli bydlet a nemuseli každý den dojíždět z Libějovic. Tak se z původního loveckého zámku stává fara. Ta se během let nijak nepřestavovala. Kněz měl u ní také malé hospodářství.

Koncem 18. stol. byla v levém bočním křídle záměčku přistavěna škola. Později se jí říkalo „stará škola“. Roku 1903 pak byla k pravé straně záměčku přistavěna nová, jednopatrová škola, vedle níž byl také byt učitele. Do této školy docházely děti z Malovic, Nestánic a Krtel. Podle zápisů ve farní kronice však chodilo do školy velmi málo dětí a několikrát se uvažovalo o jejím zrušení, ke kterému došlo v roce 1963.

Budova záměčku se dočkala generálních oprav až po roku 1970, v souvislosti s příchodem Šedých sester III.ř. sv. Františka na Lomec.

Poslední velkou úpravou byla roku 2018 kompletní rekonstrukce levého křídla záměčku, kde byla v minulosti „stará škola“. Byl zde otevřen týdenní stacionář Domov Žlutý Petrklíč, z.s., který poskytuje potřebné sociální služby a další aktivity ve prospěch lidí s mentálním a kombinovaným postižením.

Ivanité a kněží na Lomci

Málokdo ví, že našem Lomci sídlili poustevníci – ivanité. Tento řád, který vznikl roku 1725, dostal jméno po sv. Ivanovi. Ivanité se usazovali v prostých dřevěných chýších v lesních samotách při staré nebo nově zbudované kapli. Žili také poblíž poutních míst a venkovských kostelů, kde zastávali zpravidla službu kostelníků. Takovéto poustevny byly zakládány a fundovány šlechtickou vrchností. Řeholníci se většinou živili ručními pracemi a příležitostnou almužnou. Jen zřídka měli stálější zdroj příjmů z kostelů zaopatřených nadací.

Roku 1741 si vystavěl při kostele na Lomci poustevnu ivanita Tomáš Bosenbech. Sloužil poutní svatyni 17 let a během jeho služby se chrám i pouti velmi zvelebily. Jeho nástupcem se stal jakýsi Founě, který ale již roku 1761 odchází na poustevnu Dobrou Vodu u Nových Hradů. V květnu 1761 dostal poustevnu Antonín Jacobi, který zde působil až do roku 1766. Poté kostelnickou službu na čas převzal zdejší starý hajný Habáček. I on však místo brzy opustil. O vánocích byl pak přijat nový poustevník.

Roku 1781 vydal císař Josef II. patent, jímž zrušil všechny kláštery, které se nezabývaly vyučováním mládeže, péčí o nemocné nebo podobnými veřejně prospěšnými činnostmi. Mnišský život byl pokládán za zcela neúčinný. Tento patent se týkal i řádu ivanitů, který byl roku 1782 zrušen.

Po zrušení pousteven za Josefa II. se do lomecké poustevny nastěhoval panský zámečník Čížek. V té době zde byla zřízena i škola a úkol strážce, kostelníka a varhaníka převzali učitelé na Lomci, kteří tuto službu zastávali až do konce 19. století.

Poustevna pravděpodobně stála v místech, kde byl později roku 1900 postaven hostinec pro poutníky, jenž sloužil až do roku 1966. Dnes se zde nachází rodinný domek.

Po vysvěcení kostela nebylo hned ustanoveno, kdo zde bude duchovním správcem. Proto se zde bohoslužby sloužily jen občas, když s větším procesím přišel kněz. Od roku 1709, kdy Lomec dostal vlastního kněze, začaly bohoslužby pravidelné. Největší ruch vždy býval o hlavní pouti, slavící se dodnes v neděli kolem svátku Jména Panny Marie, který je 12. září.

Prvním administrátorem Lomce se stal osobní kaplan Antonie Renaty a Alberta Buquoye P. Václav Hohenberger. Byt měl na zámku v Libějovicích a na Lomec ho vozil denně jeden z poddaných sedláků. Strávil zde ale jen rok a již ho vystřídal P. Zikmund Staněk, který po dvouletém působení zemřel.

Roku 1712 se stává na dalších 16 let duchovním správcem P. Václav Mach. Během jeho působení začali kněží bydlet, již v bývalém, loveckém zámečku. Na P. Macha máme v kostele památku dodnes. Starobylý obraz „Ex voto“ (na poděkování) znázorňuje událost, která se za jeho působení udála. P. Mach vlastnoručně píše: *„Já, Václav Mach, nehodný sluha Panny Marie Lomecké, vyznávám: Když jmenovaného roku 1717, 26. listopadu, vracel jsem se z Krumlova vozem se dvěma koňmi, vozka na svahu se zvrhl, takže uvázl jsem v půli těla ve voze, hlavou ven. Splašené koně pádily tryskem, vlekouce mne hlavou přes trní a kamení. Nebylo by divu, kdybych byl tenkrát roztrhán na kusy. V té hrůze, nevím z jakého vnuknutí, vzal jsem své útočiště k Marii Lomecké, úpěnlivě za pomoc volaje, a ejhle, v té chvíli vyskočil přední hřeb vůz dohromady držící, který předtím kočí nemohl vyraziti jinak leč s velkou námahou a ranami sekyry – a já zůstal jsem ležeti bez nejmenšího úrazu na cestě v zadním díle vozu. Zatím koně s vojí a předními koly divoce běhali polem a zdálo se mi, že si nohy zpřelámou. Zůstali však pro ochranu Matky Boží bez pohromy a co více, jak na voze, tak na mých šatech nenašlo se ani malé trhliny, nebo jiné škody“.*

Jako čtvrtý duchovní správce byl na Lomec ustanoven P. Ferdinand Starnbacher, který zde působil 28 let. Zemřel v 46 letech roku 1740 a jako jediný z lomeckých kněží je pochován v jižní části kostela – směrem k Netolicům. To znamená na místě, kde byl položen základní kámen svatyně. Je zde umístěna pamětní deska tohoto kněze. Poté se na Lomci střídali kněží, někdo zde působil krátce, někdo déle, podle potřeby.

Poutní ruch je již v plném rozmachu. Např. v květnu 1741 putují na Lomec s prosbami vodňanští měšťané, zoufalí z velikého sucha, které trvalo již mnoho týdnů. Během dvou dnů přišel déšť. Roku 1757 přišli z Němčic prosit za ochranu proti loupeživým Prusům. Vzápětí se vodňanští přispěchali modlit za obleženou Prahu a po jejich porážce přišli poděkovat.

Ale nejen v dobách sucha, vojny, ohně a dalších pohrom se lidé uchylovali na Lomec. Ještě častěji přinášeli na toto místo své soukromé bolesti těla i duše, ale i radosti a poděkování za různá vyslyšení. Událo se zde i mnoho tělesných i duševních uzdravení.

Dokonce v kostele byla i kniha vyslyšení, kam se zapisovaly různé tyto události. Bohužel během období komunismu se kniha ztratila, neznámo kam...

Poutnický ruch začal na několik let značně ochabovat, když byl roku 1784 za vlády Josefa II. vydán zákaz poutí a průvodů, které se nadále směly konat jen v určené svátky. Ale i přesto přicházeli na Lomec jednotlivci nebo potají, často v noci, i skupinky.

O několik let později roku 1840 se uskutečnila pro zdejší lid velká událost. Na svátek Nanebevzetí Panny Marie, za účasti více než 5000 poutníků, byl v lomeckém kostele pokřtěn žid z rábínského dvora Jakub Zima. Dostal jméno František a své příjmení Zima změnil se svolením úřadů podle místa křtu na Lomecký.

Na Lomec putovala často i libějovická vrchnost, prodlévala-li právě v Libějovicích. Zvláště Adolf Schwarzenberk s manželkou Idou byli častými návštěvníky. S kněžnou Idou se pojí i jedna malá úsměvná příhoda. Lomecký pan farář P. Theodor Zeman ve svých zápiskách popisuje, jak kněžna Ida darovala Lomci ornát na nedělní mše svaté. S prosbou, aby si ho P. Zeman vzal na sebe hned nejbližší neděli. Když v neděli P. Zeman zjistil, že kněžna Ida není na bohoslužbě přítomna, řekl si, že to tak nechvátá a vzal si ornát jiný. Netušil, že kněžna Ida se z libějovického zámku dívá dalekohledem na lomecký kostel (byly otevřené dveře a viděla rovnou na oltář) a zjistila, jak se věci mají... P. Zeman zapsal, že mu hned následující den kněžna „vyčinila“ 😊 I z této historky je ale patrné, jak musela být udržovaná cesta ze zámku nahoru k Lomci a jak důležitým pojítkem byla. Podle starých pamětníků, prý čeledíny tuto cestu každý den pečlivě udržovali.

Tato cesta, vedoucí vede z Vodňan až na Lomec, kolem libějovického zámku, nese dnes název „Zeyerova stezka“. Podle básníka Julia Zeyera, který za svých pobytů ve Vodňanech, po cestě rád chodíval. Byl častým návštěvníkem poutí, ale lákalo ho i zdejší ticho. Rád na toto místo vodíval své hosty. Nejčastěji sem ovšem chodil se svými přáteli Otakarem Mokřým a Františkem Heritesem. V tichu Lomce vzniklo i jeho dílo „Mariánská zahrada“. Často také sedával a rozjímal před zdejším hřbitovem. Tak se mu zalíbil, že zde chtěl být pochován. Už měl doma dokonce připravený pěkně kovaný kříž určený na svůj lomecký hrob. Stalo se však, že přišel na hřbitov po průtrži mračen a uviděl tam vykopaný hrob připravený k pohřbu, v němž byla voda, která se ještě nestačila vsáknout. Julius Zeyer si myslel, že se jedná o spodní vodu a v mokré zemi nechtěl své tělesné ostatky uložit. Od svého úmyslu proto upustil.

Když v roce 1923 vstoupila v platnost pozemková reforma, ztratili Schwarzenberkové i zámek v Libějovicích. Tím také skončilo pro Lomec období, kdy majitelem byla šlechta. Zámek pak zakoupila kongregace redemptoristů pro své řádové soukromé gymnázium.

Začátkem druhé světové války převzali duchovní správu Lomce kněží redemptoristé z Libějovic. Administrátorem byl jmenován P. Ignác Miklík, jemuž vypomáhali i P. Vítek a P. Dokoupil. V srpnu roku 1942 zabrali fašisté učiliště v nedalekých Libějovicích, a všichni tři kněží se přestěhovali na Lomec. Sloužili ochotně poutníkům a pomáhali okolním kněžím v duchovní správě. Na podzim roku 1944 museli Lomec na rozkaz českobudějovického gestapa nakvap opustit. Důvody nejsou známy, snad prý kdesi na Moravě poskytl někdo z tamějších členů řádu útulek partyzánům.

Němci zabrali pro německé uprchlíky také školu, takže české děti si chodily do nevytopené školy jen jednou týdně pro úkoly. Ačkoliv ani uprchlíci ani vojsko na Lomec nepřišli, rodiče ze strachu před nálety děti do školy neposílali.

Ve farní kronice tehdejší farář P. Kníže píše: „Zdejší škola je i pro děti značnou obětí. Myslím, že by duchovní správě jen prospělo, kdyby docházením do školy, do vesnic, vešel kněz častěji do styku s osadou. Budovy Lomce by pak bylo možno přestavit na exerciční dům a tím by měl zdejší duchovní správce široké pole působnosti k dobru celé diecéze. Že by se Lomec svou samotou a přírodní krásou na to hodil, je snad nesporné“. Jistě P. Kníže netušil, jak se během několika let situace bude vyvíjet....

50 – 60 léta 20. století

Proslulou a živou legendou Lomce se stal v této době P. Antonín Mědílek, který na Lomci působil od roku 1946. Byl malé, sehnuté postavy. Měl dlouhé vlasy, které na dlouhou dobu poznamenaly Lomec, kde měli tedy „vlasatého pana faráře“ ☺ Za svého téměř pětadvacet let dlouhého působení si dovedl získat srdce mnoha farníků i poutníků. Dokázal návštěvníkům poutavě vykládat o dějinách Lomce se všemi jejich peripetemi i o zvláštních projevech přízně Panny Marie k těm, kdo ji prosili. Tento vzácný kněz se svým zjevem, ale především po duchovní stránce a svou službou podobal sv. faráři arskému. V tomto období Lomec, ani okolní farnosti nepociťovaly žádné výrazné změny, týkající se poutního ruchu i života vůbec. P. Mědílek se při bohoslužbách nezmiňoval o politice a vůbec o veškerém mimoduchovním dění. Občas prý, přišel na farní úřad nějaký příkaz či zákaz od tehdejší vlády, ale pan farář na žádné tyto obsílky nereagoval, vůbec se tím nezabýval. A kupodivu nebyly zaznamenány žádné postihy ani komplikace. Začátkem ledna 1970 odchází P. Antonín na penzi a čtyři měsíce nato umírá. Je pochován spolu se svou maminkou a bratrem Josefem, také knězem, na lomeckém hřbitově.

Nastává ale doba normalizace, přituhování a do této doby přichází na Lomec první sestry...

Příchod sester na Lomec

24. září 1971 přichází na Lomec první tři sestry z Kongregace Šedých sester III. řádu sv. Františka. V předchozích desetiletích komunistického útlaku byly sestry soustředěny v klášteře v Broumově, ale počátkem 70. let se musely vystěhovat, protože zde měl být založen státní archiv a každá kongregace si měla najít místo.

Šedým sestrám je nabídnut bývalý klášter oblátů v Kájově u Českého Krumlova. Žádost však byla nadřízenými úřady zamítnuta, protože Kájov tehdy ležel ve vojenském pásmu a bylo nežádoucí, aby se tam sestry, jako "politicky nespolehlivé", nastěhovaly.

Tehdejší českobudějovický otec biskup Josef Hlouch vyslovil přání, aby se sestry usídlily na Lomci, a proto je pozval na hlavní pouť, zda by jim toto místo vyhovovalo. Přicestovaly tedy 3 sestry na „obhlídku“. Budova, dle sester, nevyhovovala klášternímu životu, navíc špatné počasí ten den na ně působilo negativně a nevěděly jak se rozhodnout. Modlily se, aby alespoň na chvíli přestalo pršet a ukázal se kousek modré oblohy. To se také opravdu stalo a sestry to vzaly jako znamení od P. Marie, aby zůstaly. Protože budova zámečku byla v té době ve velmi dezolátním stavu, musela zde proběhnout rozsáhlá rekonstrukce.

Od té doby, co sestry přišly, začal být Lomec ostře sledován vojenskou posádkou, umístěnou v bývalém libějovickém zámku. Ta příchodem sester dostala práci navíc. Jejím úkolem bylo zapisovat čísla aut, která na Lomec přijížděla a zde parkovala. V prvních letech bylo sestrám zakázáno zúčastňovat se bohoslužeb v kostele. Do kostela směly pouze sestry

varhanice a sestra kostelnice a i ty jsou poučeny, že po mši svaté musí bez otálení a jakékoli komunikace s návštěvníky ihned spěchat domů. Sestrám je zakázáno chodit po vesnicích a bavit se s lidmi. Do samotného kláštera nastupuje civilní „vedoucí“, člen STB, v podstatě, aby hlídal veškerý pohyb sester a dění na Lomci vůbec a informoval patřičné úřady...

1. března 1972 přichází P. Stanislav Brabec. Stává se duchovním správcem farnosti a sester. P. Brabec prožil 10 let ve vězení a 10 let těžké fyzické práce. Před zatčením byl sekretářem pana biskupa Hloucha, který ho i požádal, aby na Lomci působil. Svou péči věnoval zde především mládeži. Velmi se také postaral o obnovu kostela, ale mnohem důležitější je to, co zasel do lidských srdcí. Roku 1981 je ale zbaven státního souhlasu a duchovním správcem farnosti se stává P. Jan Stejskal. P. Brabec je od té chvíle jen duchovním správcem sester. P. Stejskal po dvouletém působení ve věku 61 let umírá a P. Brabec znovu získává státní souhlas, ale pouze na krátkou dobu. 18. června 1983 zemřel ve věku 69 let.

Sedmdesátá léta a tzv. normalizace opět znemožnili jakýkoliv svobodný náboženský projev na veřejnosti. Jestliže ještě v 50. a 60. letech mohla být mše sv. sloužena o hlavní pouti a o Božím těle venku, byl po roce 1970 vydán zákaz konání bohoslužeb mimo kostel. Většinu poutníků to ale neodradilo, chodili na poutě dále, i když často za velkých obětí. Museli jít kus cesty pěšky, protože ke kostelu byl zákaz vjezdu, na všech příjezdových cestách stáli příslušníci VB a StB. Zapisovali si SPZ příjezdějících vozidel. Poslední pouť konaná venku bylo Boží Tělo v roce 1973. Oficiálně bylo oznámeno, že poutě a procesí se nemůžou konat venku, protože sestry odmítají uklízet nepořádek způsobený poutníky....

V období normalizace začalo velice politicky přituhovat, poutě nebyly doporučované, i někteří lidé, bydlící blízko nějakého poutního místa ochotně pomáhali politické moci tím, že posílali poutní autobusy i jednotlivce jiným směrem, přesto vše byl Lomec hojně navštěvován. Poutní místo navštěvovalo mnoho poutníků i turistů tuzemských – nejvíce z Moravy, ale i ze zahraničí, zvláště bývalé NDR a z území Sovětského svazu. Východní Němci se o Lomci dozvěděli od ředitele zvonařské dílny „Apolda“, která zhotovila v roce 1974 dva zvony pro Lomec – „Václava a Marii“.

V těchto letech ČSAD nesměla poskytovat dopravu na poutní místa, proto řidiči autobusů psali do cestovních dokladů jiná navštěvovaná místa (např. zámek Kratochvíle, Hluboká nad Vltavou). Přitom se jelo do Říмова, Kájova nebo do Lomce. Stále více se objevovali zvláštní lidé při poutích, ale byli tak nápadní, že se hned poznalo, že to nejsou „praví poutníci“, že jsou zde služebně.

Ještě bych ráda zmínila, že i v období totality, vždy v září také probíhala v Českých Budějovicích zemědělská výstava „Země živitelka“. Většinou závěr této výstavy se shodoval s nedělí, kdy je na Lomečku hlavní pouť, tím pádem musela být odložena. Důvod byl takový, aby lidé vracející se z Budějovic nezajeli na Lomec..

O hlavní pouti roku 1988 je povoleno sloužit bohoslužby venku, za podmínky, že venkovní oltář musí být co nejmenší a po mši sv. vše hned sklidit.

Duchovním správcem Lomce se od roku 1987 stává **P. František Hobizal** z Bavorova, který se výrazně zapsal do, nejen, lomecké historie. Ve stručnosti si připomeneme jeho život.

P. František se narodil 10. 3. 1933 v Českých Budějovicích. Prvním rokem studoval Teologickou fakultu v Praze a po jejím násilném uzavření počátkem 50. let dokončil studia v

Litoměřicích, kde přijal roku 1956 kněžské svěcení. Po vysvěcení působil v Českých Budějovicích jako archivář a sekretář na kapitulní konsistoři.

Primiční mši sv. celebroid v bývalém klášterním kostele Obětování Panny Marie.

Další, již samostatně spravovanou farností byla Stráž nad Nežárkou (1957 - 1960) a od roku 1960 byl ustanoven v Bavorově. Následujícího roku je pověřen správou farnosti Bílsko.

V roce 1985 přibyla do jeho správy farnost Dub v sousedním prachatickém vikariátu, Roku 1987 je dále ustanoven správcem farnosti a mariánského poutního místa Lomec. V letech 1985 – 2000 byl vikářem strakonického vikariátu. 1. 2. 2000 je jmenován čestným kanovníkem Katedrální kapituly u sv. Mikuláše v Českých Budějovicích. Kromě kněžské služby byl spisovatelem Šumavy, mimo ni jeho literární činnost mapuje rodné město a navazující Doudlebsko. Z jeho díla: Apoštolský poutník, Dopisy z Brazílie, Schreinerské kořeny, Schöningerské pastviny, Údolí Vogelsang, Budějovické nálady, Bomby na Budějovice, Volání budějovických zvonů (původně připravováno pod jménem Rok pod Černou věží), Moje Doudlebsko, Svatá země s Františkem Hobizalem, Humor v církvi povolen, Cesta k nebi, Annáš.

Po celý život byl skautem, jeho skautská přezdívka byla Kukůskůs, mezi trampy se mu říkalo Mamakona.

Zemřel 8. července 2001, pohřben o pět dní později na městském hřbitově v Bavorově.

Duchovním správcem poutního místa se v 80. letech stává P. František a duchovním správcem sester, se po smrti P. Brabce stává P. Vojtěch Jan Nepomuk Tvrdek. Ten byl pověřený od roku 1971 – 1990 řízením kongregace bratří Nejsvětější Svátosti – Petrínů. Vypomáhal, jak jen mu zdravotní stav dovolil, i v lomecké farnosti.

V 80 letech jsou sestry ještě několikrát „navštíveny“ návštěvami STB. Tehdejší představená Matka Arsenie, byla vždy podrobena několikahodinovému výslechu a hledala se nábožensko – politická literatura. Při jedné této „návštěvě“ byly odebrány psací stroje, aby sestry nešířily nevhodnou literaturu..... Sestry jsou proto bohužel nuceny stornovat mnoho materiálu...

O jarní pouti v březnu 1988 byla na Lomci mariánská pouť v rámci 1. sobot. Vznikly z iniciativy P. Františka Hobizala. Následovala první sobota v květnu 1988. Měla motto: mariánská sobota, v mariánském měsíci, v mariánském roce, na mariánském Lomečku. V témže roce, v sobotu 1. října, se uskutečnila růžencová pouť a 8. prosince se slavilo ukončení mariánského roku. Od první soboty v březnu 1989 se konaly poutě každou první sobotu v měsíci, mimo zimní období, už zcela pravidelně.

A přichází listopad 1989...

Po roce 1989 se letní poutní bohoslužby začaly konat na volném prostranství před kostelem, neboť kapacita kostela pro větší shromáždění poutníků je velmi omezená. Byl pořízen přenosný oltář se stupínkem. Jako v celé naší republice po listopadu 1989, tak i na Lomci se plně mohl začít rozvíjet farní a poutní život. Jelikož prostranství před kostelem nebylo velké, tak tehdejší českobudějovický biskup ThDr. Antonín Liška, P. František Hobizal a sestry několikrát projevíli přání vybudovat důstojný venkovní areál pro letní poutní bohoslužby,

Uskutečnění této myšlenky se ujal Ing. arch. Antonín Malec z Českých Budějovic. A tak 5. května 2000 mohl být posvěcen nový venkovní oltář.

Později byla vybudována venkovní křížová cesta, vedoucí po pravé straně směrem ke hřbitovu a Meditační zahrada P. Marie pod venkovním oltářem.

Ke spokojenosti všech slouží také sociální zařízení zbudované za zvonicí a prostorné parkoviště.

Je těžké v krátkosti zaznamenat, kolik zde za tu dobu zde na Lomci prošlo lidí, ať poutníků, turistů... ale věříme, že každý si z tohoto místa odnášel aspoň trochu posily do dalších dní....

Nyní stručná historie Šedých sester

Bylo to 6. ledna 1856. Do malého příbytku sester Anny (později řeholním jménem Dulcelina) a Marie (Xaverie) Plaňanských se přistěhovala jejich přítelkyně Františka (Johanna) Grossmannová, aby společně začaly pečovat o nemocné v domácnosti, o které nikdo neměl zájem.

Kdo byly tyto přítelkyně a zakladatelky Kongregace a jak ke vzniku došlo? Starší Anna Plaňanská se narodila 20. 6. 1813 v Kolíně, její sestra Marie 5. 11. 1814. Rodina se v roce 1824 přestěhovala do Prahy. Po smrti otce se Marii splnilo vytoužené přání – vstoupila do řádu Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. Záhy po jejím odchodu se těžce rozstala její matka a sestra Anna nemohla celou tíží starostí o rodinu unést, proto se Marie vrátila domů. Po krátké době matka zemřela a obě sestry žily v pronajatém bytě v přízemí v nynější Nerudově ulici, čp. 231. Na živobytí si vydělávaly ručními pracemi a navštěvovaly a pečovaly o chudé nemocné. Se sestrami Annou a Marií se často stýkala jejich přítelkyně Františka Grossmannová, která se narodila 15. února 1825 v České Lípě. Františka žila u své tety v Růžové ulici v Praze na Novém Městě. Aby alespoň trochu splnily svou společnou touhu, navštěvovaly nemocné v jejich domech a ošetřovaly je za pouhé „Zaplat' Pán Bůh!“

Když o svém nesplněném přání opět jednou mluvily, řekla Marie: „Začneme tedy samy něco!“ „Dobrá,“ odpověděla Františka, „začneme tedy.“ Psal se rok 1853. Založily duchovní spolek k obsluze nemocných. Šlo většinou o osoby opuštěné, chudé rodiny pracujících dělnic a dělníků, o zchudlé měšťany, kteří se do nemocnice nehlásily, nebo tam nemohly být přijaty. Právě těmto nemocným se rozhodly sestry Plaňanské s Grossmannovou pomáhat bez rozdílu náboženství, národnosti i sociálního postavení z lásky k Bohu. A postupně se k nim začaly přidávat další dívky.

Proč Šedé sestry? Je to proto, že první sestry nosily šedý plášť a lidé jim začali říkat „šedé sestry“. To jim zůstalo, i když oblékly černý hábit a přešlo to i do oficiálního názvu. Nejdříve se sestry věnovaly ošetřování nemocných po domech. Později na podnět mnoha žádostí se rozšířila jejich činnost i do nemocnic.

V roce 1859 za války s Itálií odjely sestry v čele s M. Johannou Grossmannovou na frontu ošetřovat raněné. Rovněž tak i v období 1. světové války.

Vlastní nemocnice Kongregace neměla, sestry pracovaly ve státních nemocnicích až do roku 1959, někde 1962. Roku 1937 založila Kongregace ošetřovatelskou školu v Hradci Králové, která dodnes plní svůj účel.

Období 2. světové války

Vzhledem k tomu, že v této době, již většina sester byla zaměstnána v nemocnicích, nebyly sestry nuceny odejít „do rajchu.“

Mateřským domem Kongregace byl dům v Bartolomějské ulici v Praze s přilehlým kostelem sv. Bartoloměje – vše pozůstatek po zrušeném jezuitském konviktu. Obojí získala Kongregace zčásti darem, zčásti koupí v prvních letech své existence.

V září 1938 v předtuše války nechaly představené převést staré a nemocné sestry do Poděbrad, kde Kongregace vlastnila jeden lázeňský dům, aby nebyly v místě bojů.

Vzhledem k tomu, že domy v Bartolomějské ulici byly v blízkosti policie, došlo velmi brzy po začátku války k obsazení části domů německou policií a vojskem.

Rovněž německá armáda zabrala některé domy sester i mimo Prahu, např. dům pro důchodce na Zbraslavi využili pro německé děti, domov důchodců v Pyšelích zabrala armáda pro své potřeby a pro své zotavení; lázeňský dům v Poděbradech využila na zotavovnu pro rodiny německých vojáků.

Přes všechny těžkosti, které přinášelo sousedství s německými vojáky, byla sestrám umožněna jejich činnost bez perzekucí. Sestry tajně zásobovaly partyzány, (to se dělo např. v Havlíčkově Brodě), ošetřovaly raněné, vyhledávaly potřebné.

Jak postupovala fronta, byly sestrám odebírány další části obytných domů v Bartolomějské ulici. V květnových dnech tak byl objekt proměněn na nemocnici, kam donášely raněné, kterých stále přibývalo a sestry se o ně staraly, ošetřovaly je a doprovázely mnohé až do smrti.

Po válce byly Kongregaci vráceny všechny objekty, které zabrala německá armáda. Všechny sestry mohly opět v klidu začít činnost. Ze Slovenska se vrátilo několik z vyhoštěných sester, další 2 zemřely. Také přibylo přicházejících nových sester a tak se Kongregace slibně rozrůstala.

V té době sestry pracovaly v nemocnicích v Hradci Králové, kde vlastnila Kongregace i ošetřovatelskou školu, na které se vzdělávaly i sestry z jiných Kongregací a civilní sestry; v Humpolci, Čáslavi, Havlíčkově Brodě, Městci Králové, Mladé Boleslavi, v Praze v Dětské nemocnici, v Benešově, Sušici, Klatovech, Kolíně, Plzni, Rychnově nad Kněžnou, v Libochovicích a v léčebně pro nemocné TBC na Pleši.

Činnost sester se rozvíjela a byly žádány i na mnohá jiná místa v republice, kam bohužel pro nedostatek sester nemohly odejít působit.

V tomto období bylo dvěma sestrám umožněno ukončit vyšší ošetřovatelskou školu a odjet na 3 měsíce na stáž do Švýcarska.

Do této atmosféry rozvíjející se činnosti přišel však 25. únor 1948 a s ním „vítězství pracujícího lidu nad buržoazií.“ Tato změna společenského systému znamenala pro Kongregaci začátek období perzekucí, i když opět nebyly nijak drastické, neboť i komunistická vláda potřebovala zajistit péči o zdraví lidu a to alespoň v prvních létech nešlo bez pomoci obětavých a vyškolených zdravotnic z řad řeholnic sester.

Již 11.3.1948 byl znárodněn pension „Charitas“ v Poděbradech a obsazen ruskými vojáky. Sestry se musely do 3 hodin urychleně vystěhovat. Od 1.4.1949 musely sestry opustit vedení ošetřovatelské školy, která byla také znárodněna. Od 6.5.1949 se několikrát konala „hasičská prohlídka“ objektů v Bartolomějské ulici, a 17.8.1949 bylo sestrám nařízeno urychlené vystěhování a předání objektů Ministerstvu vnitra, které zde zřídilo obávané vyšetřovny a vazební věznic Stb. Sestry se stěhovaly nejprve do objektu v Obloukové ulici č. 7 a za necelý rok opět stěhování do bývalého kláštera sester Voršilek v Ostrovní ulici a odtud 21.8.1953 do internačního kláštera do Broumova. Byl také „znárodněn“ kostel sv. Bartoloměje, který MV a jiné instituce používalo na skladiště, ač se jednalo o vzácnou barokní památku stavitele K.I.Diezenhoffera.

V roce 1950 byly sestry postupně vystěhovány z několika míst svého působení; byla zabrána vila na Zbraslavi, „Jindrův dům“ v Kutné Hoře, „zámeček“ Pyšely.

Od 1.12.1950 vešlo v platnost nařízení o ohlašovací povinnosti řeholnic, takže sestrám byl znemožněn volný pohyb mezi jednotlivými domy, představená nemohla sestry překládat dle potřeby, ale musela mít ke všemu souhlas ze SÚC.

Sestry se v těchto letech nesměly ani zúčastnit společně duchovních cvičení, byl jim znemožňován volný výběr kněží pro duchovní správu sester; sestry byly přemlouvány k odchodu do civilu, že budou moci zůstat v nemocnicích. Několik málo sester těmto nabídkám podlehl, některé se pak po roce 1990 vrátily zpět do Kongregace.

Vzhledem k tomu, že stát neměl dostatek ošetřovatelek do nemocnic, nebyly sestry nijak zvlášť perzekuovány. Nemocnice opouštěly sestry až po uvedení dostatečného počtu civilních sester.

Dvě sestry, a to v letech 1951 až 1952, byly STB určeny ke zvláštním úkolům. Dle ústního podání se mělo jednat o ošetřovatelskou péči u Dr. Šrámka a ještě někoho z bývalé poexilové vlády. V archivu se bohužel vyskytuje pouze zmínka, že sestry S.M.Egidie Malíková a S.M.Faustina Junková, byly v noci ze 3.7. na 4.7. 1951 odvezeny neznámo kam. Odtud se asi po týdně ozvaly přes řidiče STB, který jim měl dovézt šaty a uklízení potřeby. Sestra Egidie byla v noci ze 13. na 14.2. 1952 přivezena ve vážném stavu z „neznáma“ a po 3 měsících zemřela údajně na carcinom jater a otravu neznámou látkou, která se jí dostala do těla jídlem. Pitva nebyla provedena, informace byly získány po roce 1968 od sestry Faustiny, která byla z „neznáma“ přivezena v noci z 19. na 20.3.1952 s narušenou psychikou a zažívacími problémy. Měla zákaz mlčenlivosti, bohužel nevíme od koho, se o této době zmiňovat.

Po sametové revoluci je sestrám vrácen kostel sv. Bartoloměje v Praze ve velmi dezolátním stavu. Díky štědrosti mnoha dárců se podařilo velké dílo a kostel mohl být 18. 4. 1998 kardinálem Miloslavem Vlkem opět posvěcen a navrácen ke svému účelu. Nyní slouží jako místo, kde každý den je sloužena mše sv. a od pondělí do pátku je zde celé odpoledne adorace.

Sester během let postupně ubývalo, staré sestry umíraly a mladých dívek nepřicházelo tolik. 1. května 2021 byl završen proces fúze Kongregace Šedých sester III. řádu sv. Františka s Františkánkami Marie Immaculaty. Fúzi potvrdila svým dekretem Kongregace pro instituty zasvěceného života. Tomuto schválení předcházelo přemýšlení a rozhodování Šedých sester, které od roku 2017 měly mimořádnou správu – papežského komisaře, jmenovaného Vatikánem. Poté, co požádaly o sloučení s Františkánkami Marie Immaculaty, svolala jejich generální představená sr. Vojtěcha Zikešová mimořádnou generální kapitulu, aby se k této žádosti vyjádřila. Kapitula se konala v srpnu 2020 v klášteře na Lomci. Tato kapitula sester rozhodla, že Šedé sestry přijme. A tak sestry spojily síly, aby lépe mohly žít své zasvěcení a sloužit církvi. A pokud to jen trochu bude možné, rády budou sestry k dispozici na „našem vašem“ Lomečku ☺

Roku 2023 vzniká na Lomci oficiální poutní dům, který se snaží být otevřený pro všechny a začíná další kapitola života na Lomci ☺